

EK:N TOIMENPIDEOHJELMA

Itäisestä Suomesta erityistalousalue

Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Kainuu, Kymenlaakso,
Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo

Sisällysluettelo

Esipuhe	3
Yrityskentän lähtötilanne itäisessä Suomessa	4
Nykytila ja EK:n tavoitteet	6
Yrityskyselyn tuloksia	7
Itäisestä Suomesta erityistalousalue	9
Erityislähtetiläs	11
EK:n toimenpideohjelma.....	12
1. EU:sta vipua elinvoimaan, turvallisuutta vahvistaen	14
2. Investoinnit energiaan ja vihreään siirtymään	17
3. Yhteydet kuntoon digissä, liikenteessä ja matkailussa	20
4. Mittelstand-yrittäjyyttä, pilotteja, kokeilukulttuuria.....	24
Eteneminen	28
Yritykset mukana talkoissa.....	30

Esipuhe

Itäisen Suomen tilanne on vakava. Monet viime vuosien kriisit ovat osuneet erityisen ankarasti kuuteen itäiseen maakuntaan – niin myös geopolitiikan muutokset ja sen heijastusvaikutukset.

Me yrittäjät ja yritysjohtajat kuitenkin tiedämme, että haasteet on tehty voitettaviksi. Myös kriiseihin sisältyy kasvun siemeniä ja toimintaympäristön muutokset voivat avata mahdollisuuksia jollekin uudelle. Automaattisesti suunta ei käänny, vaan käänne on yhdessä aikaansaattava. Nyt on pakko toimia.

Myönteinen muutos lähtee asenteesta ja yhteen hiileen puhaltamisesta. Mikään ei voi itäisen Suomen elinvoimakäännettä estää, kun kuuden maakunnan toimijat pelaavat vahvana joukkueena yli aluerajojen. Synergiaa tekemään tarvitaan niin yritykset ja yrittäjät, maakuntien ja kuntien päättäjät, viranomaiset, yrittäjäjärjestöt, aluekehittäjät ja vaikuttajat sekä palveluntarjoajat.

Suomen hallituksen rooli on aivan keskeinen. Itäisen Suomen käänne on kansallinen kysymys, jonka merkitystä turvallisuustilanne entisestään alleviivaa. On koko maan etu, että itäinen Suomi säilyy elinvoimaisena ja asuttuna. Odotamme maan hallitukselta nopeita päätöksiä alueen elinvoiman vahvistamiseksi. Yritykset tekevät kyllä osansa, kunhan toimintaedellytykset saadaan kuntoon.

EK haastaa kuuden maakunnan kaikki toimijat yhdessä Suomen hallituksen kanssa toteuttamaan aitoa ja konkreettista kasvukäännettä. Tässä julkaisussa esittelemme keinoja parantaa maakuntiemme investointiedellytyksiä, infraa, aluetaloutta sekä yleistä elinvoimaa, myös turvallisuus huomioiden.

Haluan kiittää lämpimästi EK:n Itäinen Suomi -hankkeen taustavoimana toiminutta työryhmää, johon kuuluivat lisäksi **Mikko Helander, Jan Hultin, Juha Kivelä, Joni Lukkaroinen, Mia Mantsinen, Jukka Mönkkönen, Pasi Pitkänen, Nina Rasola, Tuomo Rönkkö, Kari Savolainen, Lari Vanhala ja Anu Vehviläinen**. Tärkeitä ovat olleet myös runsaslukuiset tapaamiset ja kohtaamiset itäisen Suomen eri sidosryhmien ja vaikuttajien kanssa; hyvien keskusteluiden anti näkyy tämän julkaisun sivuilla. Samoin olemme saaneet arvokkaita evästyksiä aiemmista itäistä Suomea koskevista selvityksistä ja aloitteista. Kiitokset myös EK:n **Jyri Häkämiehelle** ja asiantuntijoille työstä ohjelman valmistelussa.

Harri Broman

EK:n hallituksen puheenjohtaja

Itäinen Suomi -työryhmän puheenjohtaja

Yrityskentän lähtötilanne itäisessä Suomessa

Yrityskentän lähtötilanne itäisessä Suomessa

Itäisellä Suomella tarkoitetaan tässä julkaisussa aluetta, johon kuuluvat Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat.

Alueella asuu yhteensä noin 900 000 ihmistä, mikä on noin 16 prosenttia Suomen kokonaisväestöstä. Samaan aikaan kun koko Suomen väestö on kasvanut yli 110 000 henkilöllä, on itäisen Suomen väestömäärä pienentynyt 50 000:lla viimeisen kymmenen vuoden aikana. Lisäksi väestö on muuta maata iäkkäämpää.

Itäisessä Suomessa on noin 56 000 yritystä, joiden kotikunta sijaitsee juuri näiden kuuden maakunnan alueella. Näistä viidennes eli noin 10 600 on työnantajayrityksiä eli työllistää vähintään 1,5 henkilötyövuotta.*)

Kaiken kaikkiaan itäisessä Suomessa yritysten toimipaikoissa on 190 000 työpaikkaa henkilötyövuosina mitattuna. Alueen osuus yksityisen sektorin työllisyydestä on noin 13 prosenttia. Viimeisen viiden vuoden aikana yritysten lukumäärä on alueella hieman lisääntynyt, mutta työllisten määrä vähentynyt.

Uusia yrityksiä on itäiseen Suomeen perustettu viime vuosina aiempaa enemmän, mutta ei kuitenkaan yrityskantaan suhteutettuna yhtä paljon kuin muualla maassa.

Työnantajayritysten määrä on itäisessä Suomessa vähentynyt, mutta niiden suhteellinen osuus on hieman koko maata korkeampi. Merkillepantavaa on, että kuitenkin Mittelstand-kokoluokan yrityksiä (50–499 hlöä) on yritysten kokonaismäärään suhteutettuna vielä muutakin maata vähemmän.

Myös EK:n Kuntarankingissa on näkynyt jo pitkään kehityssuunta, jossa kuilu läntisen ja itäisen Suomen välillä kasvaa.

Itäinen Suomi on kuuden maakunnan laajuinen alue, jonka sisällä on runsaasti alue-eroja. Muuta maata heikommasta kokonaiskehityksestä huolimatta myös itäisestä Suomesta löytyy kasvukeskuksia, joiden väestömäärä on kasvussa. Nämä eroavaisuudet ja ominaispiirteet on tärkeää tunnistaa, kun esimerkiksi ministeriöissä toteutetaan hallitusohjelmaan kirjattuja kasvukeskuksiin kohdistuvia toimenpiteitä.

Huom: Venäjän sodan vaikutukset näkyvät itäisen Suomen tilastoluvuissa vasta viiveellä.

*) Lähteenä Tilastokeskus: Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (pois lukien alkutuotanto); Alueellinen yritystoimintatilasto; Aloittaneet ja lopettaneet yritykset; väestörakennetilastot sekä EK:n Kuntaranking

Itäisen Suomen ominaispiirteitä:

- 1) Alueen keskimääräinen kokonaiskehitys on muuta maata heikempi mitattuna esimerkiksi kuntatalouden ja väestökehityksen valossa.
- 2) Pitkän linjan pienyrittäjyys on yleistä, mutta yritysten kasvu on keskimääräistä vähäisempää. Mittelstand-yritysten osuus on vielä muutakin maata alempi.
- 3) Yrityskannan vaihtuvuus on vähäistä elinkaaren molemmissa päissä: uusia yrityksiä syntyy muuta maata vähemmän ja omistajanvaihdoksia tapahtuu hälyttävän vähän.

Nykytila ja EK:n tavoitteet

Itäisen Suomen tunnusluvut Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Kainuu, Kymenlaakso, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo	2018	2022	Itäisen Suomen tavoite 2030	Taustaa
Aloittaneet yritykset per vuosi (lkm, luvut pyöristetty)	4 100	4 800	6 000/vuosi	Alueella perustetaan uusia yrityksiä suhteessa yrityskantaan vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Asetetaan tavoite siten, että itäisessä Suomessa syntyy uusia yrityksiä maan keskitasoa enemmän vuoteen 2030 mennessä.
Työnantajayritykset (lkm, luvut pyöristetty)	11 600	10 600	15 000	Kehitystrendi on ollut koko maassa laskeva. Työnantajayritysten määrä on käännettävä selvään nousuun vuoteen 2030 mennessä.
Yritysten nettoinvestoinnit (miljoonaa euroa)	1 786	2 689	5 000/vuosi	Yritysten nettoinvestoinnit ovat kasvaneet koko maassa ja itäisessä Suomessa. Selvä tason nostaminen on kuitenkin tarpeen ja yritysten nettoinvestoinnit on tuplattava vuoteen 2030 mennessä. Yleisen investointimittarin lisäksi seurataan myös vihreän siirtymän investointeja, joita olisi hyvä käynnistää itäisessä Suomessa vähintään miljardilla eurolla vuodessa vuosikymmenen loppuun saakka.
Toteutuneet omistajanvaihdokset per vuosi (lkm) (Huom: seurantajakso 2018–2021)	452	395	800/vuosi	Kehitystrendi on ollut koko maassa laskeva. Suunnan kääntäminen ja yrittäjien ikääntymisestä aiheutuva tarve edellyttävät toteutuneiden osakekauppojen ja sukupolvenvaihdosten vuosimäärän tuplaamista vuoteen 2030 mennessä.
Mittelstand-yritykset (lkm)	348	354	600, joista yrittäjävetoisten osuus yli 50 %	Koko maan Mittelstand-yrityksistä noin 45 % on EK:n arvion mukaan yrittäjien omistuksessa. Itäisessä Suomessa näiden yrittäjävetoisten Mittelstandien osuus tulee nostaa 50 %:iin ja niiden lukumäärä pitää tuplata v. 2030 mennessä.

Aloittaneiden yritysten lähde: Tilastokeskuksen Aloittaneet ja lopettaneet yritykset

Työnantajayritykset = yritykset, jotka työllistävät henkilötyövuosina mitattuna vähintään 1,5 henkilöä. Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (pl. alkutuotanto)

Nettoinvestoinnit = yritysten aineelliset ja aineettomat nettoinvestoinnit yhteensä. Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto

Omistajanvaihdokset = yritysten osakekaupat ja sukupolvenvaihdokset; luvuista puuttuvat liiketoimintakaupat. Lähde: Tilastokeskus, kokeellinen omistajanvaihdostilasto

Mittelstand-yritykset = yritykset, jotka työllistävät 50–499 henkilöä. Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto

Tavoitteita tarkennetaan tarvittaessa, mikäli tilastointimenetelmissä tapahtuu oleellisia muutoksia tai tilastosisällöt laajentuvat (esim. kokeellinen omistajanvaihdostilasto ja Mittelstand-yritykset).

Yrityskyselyn tuloksia

EK:n yrityskyselyn (7.2.2024) mukaan yritysten tilanne ja näkymät ovat itäisessä Suomessa synkemmät kuin muilla suuralueilla. Kysynnän, työllisyyden ja investointien kehitystä viime vuonna mittaava kokonaissaldoluku painui itäisessä Suomessa -26:een, kun se koko maassa oli -13. Lisäksi näkymät tälle vuodelle ovat koko maata synkemmät ja investointiaikomuksia esiintyy hälyttävän vähän.

Suurimpina haasteina pidetään kysynnän heikentymistä sekä kustannusten nousua ja heilahteluja, jotka heijastuvat negatiivisesti myös kannattavuuteen. Noin 44 prosenttia itäisen Suomen työnantajayrityksistä arvioi kannattavuutensa heikentyvän tänä vuonna (koko maassa 33 prosenttia). Lyhyellä tähtäimellä seitsemän prosenttia alueen yrityksistä pelkää ajautuvansa konkurssiin kevättävella 2024.

Positiivista on se, että rekrytointiaikomuksia esiintyy lähes puolella itäisen Suomen yrityksistä. Niitä esiintyy kuitenkin vähemmän kuin muilla suuralueilla, kun taas lomautusaikomukset ovat yleisimpiä itäisessä Suomessa.

Itäinen Suomi yrityskyselyssä

NYKYTILANNE 2023

-26

Nykytilannetta ja kehitystä viime vuonna kuvaava kokonaissaldoluku oli itäisessä Suomessa -26 (koko maassa -13).

NÄKYMÄT VUODELLE 2024

-15

Näkymiä vuodelle 2024 kuvaava kokonaissaldoluku oli itäisessä Suomessa -15 (koko maassa -9).

KANNATTAVUUDEN NÄKYMÄT 2024

44%

44 % yrityksistä arvioi kannattavuutensa heikentyvän ja 23 % sen vahvistuvan kuluvan vuoden aikana (koko maassa 33 % ja 25 %).

REKRYTOINTIAIKOMUKSET 2024

49%

49 %:lla yrityksistä oli rekrytointiaikomuksia (koko maassa osuus oli 60 %).

LOMAUTUSAIKOMUKSET 2024

55%

55 %:lla yrityksistä oli lomautusaikomuksia (koko maassa osuus oli 44 %).

JATKUVUUSNÄKYMÄT

7%

7 % yrityksistä vaarassa ajautua konkurssiin seuraavan kolmen kuukauden aikana (5 % koko maassa).

Lähde: EK:n yrityskyselyn aineisto, marraskuu 2023.

Itäisestä Suomesta erityistalousalue

Itäisestä Suomesta erityistalousalue

Itäisen Suomen tilanne on vakava ja poikkeuksellinen. Ilman erityistoimia se ei nouse – nyt on pakko toimia. Se on koko Suomen ja myös EU:n etu.

Siksi itäisestä Suomesta on tehtävä erityistalousalue. Se tarkoittaa, että alueella on pilotoitava rohkeita talouskasvua kiihdyttäviä keinoja, joiden käyttöönotto valtakunnan mittakaavassa veisi liian kauan.

Avainasemassa ovat uudet toimintamallit, joilla avataan investointien ja yrityskasvun pullonkauloja sekä vahvistetaan infraa. Liikkeelle on päästävä nopeasti, ratkaisuhakuisella asenteella ja konkreettisiin tuloksiin tähdäten.

Erytistalousalue saadaan onnistumaan, kun viilaamme joukkuepelin huippuunsa ja hyödynnämme kaikki synergiat kunta- ja maakuntatasolta aina Euroopan unioniin asti, yksityinen ja julkinen sektori yhdessä.

Tavoitteena terveesti kasvavat yritykset, jotka tuottavat Suomelle lisää BKT:tä

Kapeamman määritelmän mukainen erityistalousalue viittaa maantieteellisesti rajattuihin alueisiin, joiden yrityksille myönnetään elinkeinopoliittisia etuuksia niiden epäedullisen sijainnin kompensoimiseksi.

EK:n ajattelussa erityistalousalueen ytimessä on nimenomaan yritystoiminta ja sen kiihdyttäminen: toimet tähtäävät siihen, että itäiseen Suomeen syntyy terveesti kasvava talous, joka luo kansantalouteen lisää BKT:tä.

Jotta tähän tavoitteeseen päästään, on myös Suomen hallituksen rooli keskeinen ja julkisen vallan vetoapu välttämätöntä. Erytislähettilään (ks. s. 11) toimesta on syytä selvittää mahdollisuudet siihen, onko itäisen Suomen tietyille alueille mahdollista soveltaa kohdennettuja verohuojennuksia. Samoin on syytä panostaa EU:n rahoituksen saamiseksi, perustuen erityisesti geopolitiikan muutoksiin niin akuutisti kuin pitemmällä tähtäimellä. Lisäksi itäinen Suomi on huomioitava hallituksen elinkeinopoliittisissa ohjelmissa (esim. kasvuyrittäjyysohjelma ja teollisuuspoliittinen strategia).

Etelä-Karjala

Etelä-Savo

Kainuu

Kymenlaakso

Pohjois-Karjala

Pohjois-Savo

Pilotit käyntiin – vahva huomio investointien luvitukseen

Erityistalousalueen ytimessä ovat käytännön pilotit. Yksi välttämätön pilottikohde liittyy yrityksiä koskeviin viranomaisprosesseihin. Erityishuomiota tarvitaan investointien lupakäsittelyssä. Tavoitteeksi tulisi asettaa, että alueiden toimijat (esimerkiksi kunnat ja tulevat elinvoimakeskukset) hakisivat kaikki lainsäädännön puitteissa mahdolliset keinot toteuttaa lupakäsittelyä ylivertaisen sujuvasti ja ratkaisuhakuisesti – ympäristönsuojelun tasosta tinkimättä. Avainasemassa on keskinäinen yhteistyö ja koordinaatio yli hallinto- ja aluerajojen.

Tavoitteeksi tulee asettaa, että investointilupapäätökset syntyvät alueella aina valtakunnallisia keskimääräisiä käsittelyaikoja nopeammin. Ennakkoneuvotteluihin panostaminen auttaisi osaltaan käsittelyajan nopeuttamista. Lisäksi tulisi selvittää mahdollisuudet ulottaa luvituksen fast track myös valitukseen. Oivallisia pilotointikohteita olisivat vihreän siirtymän hankkeiden ohella esimerkiksi teollisuuspuistot.

Itäiselle Suomelle oma erityislähettiläs

EK:n ohjelmassa on määritelty erityistalousalueen sisältämät toimenpiteet. Kyseessä on laaja kokonaisuus, jonka johtamiseksi maan hallituksen tulisi nimetä itäiselle Suomelle oma erityislähettiläs.

Erityislähettilään tehtävänä on pääministerin/valtioneuvoston alaisuudessa johtaa ja koordinoida alueen toimijoiden yhteistyötä sekä varmistaa maakuntien yhteisten tavoitteiden toteutuminen Suomessa ja EU-tasolla.

Erityislähettilään vastuulla olisi mm.

- investointinyrkin käynnistäminen ja johtaminen
- pilottien etenemisen varmistaminen
- verkostoyhteistyön edistäminen matkailualalla.

Erityislähettiläs johtaa myös valmistelua, jonka tavoitteena on koko itäistä Suomea koskevan alueellisen verohuojennuskokeilun toteuttaminen. Olennaista on löytää malli, jonka käyttöönottoon sisältyisi laaja kansallinen harkintavalta, joka koskisi mahdollisimman laajasti koko itäistä Suomea ja joka läpäisisi perustuslaillisen tarkastelun.

Itäisestä Suomesta erityistalousalue

Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Kainuu, Kymenlaakso, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo

1 EU:sta vipua elinvoimaan, turvallisuutta vahvistaen

2 Investoinnit energiaan ja vihreään siirtymään

3 Yhteydet kuntoon digissä, liikenteessä ja matkailussa

4 Mittelstand-yrittäjyyttä, pilotteja, kokeilukulttuuria

Itäiselle Suomelle erityislähettiläs – valtuudet johtaa kokonaisuutta

Maakuntien ja kuntien
toimet yli aluerajojen

Hallituksen kansalliset päätökset
ja EU-vaikuttaminen

Julkisen ja yksityisen
sektorin yhteistyö

Kaiken perustana yhdessä tekeminen – synergiat yli maakuntarajojen!

Kärkitoimenpiteitä

1

Suunnataan EU-rahoitusta itään niin kansallisin toimin kuin vaikuttamalla yhdessä Baltian maiden ja Puolan kanssa.

2

Päivitetään Fingridin kehittämissuunnitelmaa uuden kantaverkon saamiseksi itäiseen Suomeen ja vauhditetaan yritysten investointihankkeiden luvitusta.

3

Parannetaan lentoyhteyksiä, edistetään matkailua ja toteutetaan 5-vuotinen laajakaistaohjelma, joka mahdollistaa monipaikkaisen työnteon haja-asutusalueilla.

4

Toteutetaan yritysten kasvua vauhdittavia pilotteja, joilla ratkaistaan osaajapulaa, vauhditetaan omistajanvaihdoksia ja parannetaan yrityspalvelujen saatavuutta.

Itäiselle Suomelle erityislähettiläs, jolla valtuudet johtaa kokonaisuutta. Toimii linkkinä hallituksen suuntaan ja maakuntatoimijoiden välillä. Tehtävänä mm. johtaa investointinyrkkiä, avata yrityskasvun pullonkauloja sekä varmistaa pilottien eteneminen.

1

EU:sta vipua elinvoimaan, turvallisuuata vahvistaen

- Hyödynnetään EU- ja Nato-rahoitus
- Kehitetään kokonaisturvallisuuteen kuuden maakunnan verkostomalli

Hyödynnetään EU- ja Nato-rahoitus

Itäinen Suomi on strategisesti tärkeä alue koko Euroopan unionille. Sen merkitys on korostunut entistään Venäjän hyökkäyssodan myötä.

Suomen on oltava aktiivinen, jotta EU-tasolla kehitetään ratkaisuja taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin, joita Venäjästä irtikytketyminen aiheuttaa. Uusi geopoliittinen tilanne edellyttää Suomelta entistä tiiviimpää yhteistyötä muiden itäisten ulkorajavaltioiden kuten Baltian maiden ja Puolan kanssa turvallisuuden ja resilienssin vahvistamiseksi.

EU:n kuluvalle rahoituskaudella 2021–2027 on käyttämättömiä varoja, joita tulisi voida kohdentaa sodan taloudellisten, sosiaalisten ja turvallisuusvaikutusten lieventämiseen itäisessä Suomessa. Esimerkiksi ulkorajaohjelmista vapautuneet rahoitusosuudet on jaettava pikaisesti kansallisella tasolla.

On selvitettävä, voidaanko alueellisia, äkillisiin tarpeisiin luotuja rahastoja käyttää itäisen Suomen hyväksi (vrt. Brexit Adjustment Reserve).

Kaakkois-Suomi (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) ovat ottaneet isoja iskuja Venäjän tilanteen muutoksen myötä. Se näkyy rajaliikenteessä, matkailussa ja yritysten tilanteessa. Siksi näille maakunnille on haettava jo tällä aluekehityksen kaudella lisärahoitusta elinvoiman ja tulevaisuudenuskon vahvistamiseksi.

Seuraavalla rahoituskaudella tarvitaan EU-rahoitusmekanismi, joka huomioi Euroopalle strategisesti tärkeiden raja-alueiden merkityksen koko maanosan turvallisuuden vahvistajana. Rahoituksen kohdentamisessa tulisi keskittyä kriteereihin, jotka mahdollistavat yritysten kasvun ja tukevat unionin kilpailukykyä, alueiden erityispiirteet huomioiden. Rahoitusmekanismin valmistelussa on avainasemassa Suomen yhteistyö muiden EU-maiden kanssa, joilla on Venäjän kanssa yhteistä rajaa. Esitys on valmisteltava vuoden 2024 aikana.

Toimenpide-ehdotus

EU:n ja Naton rahoitusmahdollisuudet on kartoitettava ja hyödynnettävä täysimääräisesti itäisen Suomen hyväksi.

EU:n nykyisen rahoituskauden käyttämättömiä varoja on voitava kohdentaa itäiseen Suomeen sodan aiheuttamien taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseen. Kaakkois-Suomelle (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) tulee suunnata lisärahoitusta nykyisen aluekehitysrahoituksen lisäksi.

Seuraavalla rahoituskaudella tarvitaan EU-rahoitusmekanismi, joka huomioi unionin itäisten ulkoraja-alueiden strategisen merkityksen koko Euroopan turvallisuuden vahvistajana.

Suomen on toimittava yhdessä Baltian maiden ja Puolan kanssa muuttuneen geopoliittisen tilanteen huomioimiseksi EU:n rahoitusvälineissä.

Kehitetään kokonaisturvallisuuteen kuuden maakunnan verkostomalli

Kokonaisturvallisuuden korkea taso on perusedellytys sille, että yritykset ja asukkaat pystyvät toimimaan ja asumaan itäisessä Suomessa. Vastaavasti koko maan turvallisuutta parantaa se, että itäinen Suomi säilyy asuttuna ja siellä on yritystoiminnan tuomaa elinvoimaa.

Itäisessä Suomessa on lähtökohtaisena etuna se, että kyseessä on kokonaisturvallisuuden toimijoiden puolesta maan vahvin alue. Avaintahoja ovat mm. puolustusvoimat, rajavartiolaitos, poliisi, pelastuslaitos, tulli ja muut viranomaiset, kunta- ja maakuntahallinto sekä elinkeinoelämän toimijat.

Jatkossa tulee tähdätä siihen, että kaikki keskeiset osapuolet saataisiin toimimaan entistäkin tehokkaampana verkostona – yli maakuntarajojen yhtenäisesti ja koko itäinen Suomi kattaen. Verkostomaisesti toimimalla kyetään hyödyntämään nykyisiä rakenteita, niiden työn painopisteitä ja vahvuuksia sekä alueen viranomaisresursseja. Tätä koskeva pilotti on jo käynnistetty Pohjois-Savon kokonaisturvallisuuskusterissa.

Maakunnan sisäisesti yhteistoiminta toimii jo nyt – hyviä malleja on mm. Etelä-Karjalassa (EKTURVA), Kymenlaaksossa (KymenTURVA), Kaakkois-Suomessa (Elinkeinoelämän varautumisen toimikunta ELVAR) sekä Pohjois-Karjalan maakunnallinen valmiusfoorumi. Myös maakuntaliitot ovat panostaneet yhteistyön organisointiin.

Elinkeinoelämän panos on elintärkeä jatkossakin. Yritykset kytkeytyvät itäisen Suomen kokonaisturvallisuusrakenteeseen kauppakamarien, Suomen Yrittäjien paikallisjärjestöjen sekä huoltovarmuusroolissa olevien yritysten kautta. Jatkossa myös itäisen Suomen tutkimustoiminta ja oppilaitokset tulee saada kiinteämmin mukaan.

Itäinen Suomi muodostaa puolet EU:n ja Naton ulkorajasta. Kokonaisturvallisuustyössä kannattaa pyrkiä myös näiden tahojen rahoitusresurssien hyödyntämiseen, asiakkuusverkoston luomiseen sekä mahdollisten pysyvien komponenttien perustamiseen.

Toimenpide-ehdotus

Luodaan itäiseen Suomeen kokonaisturvallisuuden toimijoiden verkosto, joka toimii yhtenäisesti kaikki kuusi maakuntaa kattaen. Verkostomaisesti toimien kyetään hyödyntämään olemassa olevat rakenteet, vahvuudet ja resurssit.

Verkoston tehtävänä on tuottaa tilannekuvaa, tuotteita, osaamista ja ratkaisumalleja, mikä palvelee myös Suomen kokonaisturvallisuutta sekä vientiä Nato- ja EU-jäsenmaihin.

Tätä koskeva ylimaakunnallinen pilotti on jo meneillään Pohjois-Savon kokonaisturvallisuuden klusterissa – annetaan sille kaikki tuki ja hyödynnetään sen tulokset tehokkaasti.

2

Investoinnit energiaan ja vihreään siirtymään

- Sähkönsiirron kantaverkkoa vahvistettava
- Vihreä siirtymä ja tuulivoimainvestoinnit liikkeelle

Sähkönsiirron kantaverkkoa vahvistettava

Sähköintensiivisen teollisuuden sekä uusien tuuli- ja aurinkovoimainvestointien toteutuminen vaatii riittäviä sähkönsiirtoyhteyksiä itäiseen Suomeen. Vetytalouden edistyessä on huomioitava lisäksi vetyinfrastruktuuria koskevat tulevat tarpeet.

Itäisen Suomen kantaverkossa on paikasta riippuen nykyisellään satoja megawatteja liittämiskapasiteettia uusille keskisuurille hankkeille, mutta erityisen suuria uusia tehokeskittymiä ei nykyiseen verkkoon mahdu.

Kantaverkkoyhtiö Fingridin tuoreen kehittämissuunnitelman 2024–2033 mukaan se tekee koko Suomen osalta investointeja noin 400 miljoonan euron arvosta per vuosi.

Itäisen Suomen kattava uusi 400 kV voimalinja voisi maksaa arviolta noin 200–300 miljoonaa euroa.

Fingridiin kohdistuu ylipäätään valtava kysyntäpaine; sille on saapunut tuotantohankkeiden liityntäkyselyjä jo nyt 360 000 MW kokonaistehon edestä, painottuen etenkin länsirannikolle ja Pohjanmaalle.

Fingridin yllä mainittu kehittämissuunnitelma sisältää joitakin verkkoinvestointeja myös itäiseen Suomeen. Se on valmis pohtimaan pitkän aikavälin investointien aikaistamista, mikäli teolliset hankkeet vastaavasti etenisivät odotettua nopeammin kohti kantaverkon liittymissopimusten solmimista. Tässä arvioinnissa vaikuttaa myös kuntien kaavoituksen eteneminen.

Toimenpide-ehdotus

Fingridille tulee luoda edellytyksiä, jotta se voisi panostaa itäisen Suomen kantaverkkoihin enemmän ja nopeammin. Avainasemassa on mm. voimajohtojen luvitus ja investointeihin kannustava sääntelymalli sähköverkkotoiminnassa.

Fingridille on luotava edellytykset huomioida investointien vauhdittuminen itäisen Suomen alueella, kun kehittämissuunnitelmia päivitetään seuraavan kerran vuonna 2025. Tämä edelleen kannustaisi yrityksiä investoimaan alueelle.

Ratkaisevaa on sähkönsiirron kysynnän konkretisoituminen. Maakuntien toimijoiden ja erityisesti alueelle uutta liiketoimintaa suunnittelevien yritysten on syytä ylläpitää aktiivista vuoropuhelua Fingridin kanssa, jotta se osaa reagoida etupainotteisesti tulviin sähköverkkotarpeisiin. Luvitusta ja kaavoitusta on edistettävä konkreettisin keinoin sekä valtion että kuntien tasolla.

Vihreä siirtymä ja tuulivoimainvestoinnit liikkeelle

Suomessa on vireillä noin 230 mrd euron edestä vihreän siirtymän investointisuunnitelmia, mutta valtaosa niistä kohdistuu Länsi-Suomeen. Erityisesti tämä näkyy tuulivoimassa: alle 4 prosenttia Suomen tuulivoimasta on valtatie 5:n itäpuolella (selvitysmies Arto Rädyn raportti 14.3.2023). Syynä ovat puolustusvoimien aluevalvontajärjestelmien aiheuttamat rajoitteet. Itäisen Suomen tuulivoimapotentiaalin hyödyntäminen olisi tärkeää paitsi alueellisesti, myös koko Suomelle.

Itä-Suomessa on sen sijaan vireillä merkittävässä määrin aurinkovoimahankkeita, joiden toteutumisesta tulee huolehtia. Vetytaloudelle avaa hyviä mahdollisuuksia se, että alueella on vetytuotannolle tärkeitä bioperäisen hiilidioksidin lähteitä.

Itä- ja Kaakkois-Suomeen olisikin LUT:n (2022) mukaan mahdollista luoda energiamurroksen ajamana jopa yli 25 mrd euron investoinnit sekä kymmeniätuhansia uusia työpaikkoja.

Itäisessä Suomessa on myös teollisuustontteja, joilla on jo sähkönsiirtoyhteydet ja muu infra valmiina. Nämä tarjoavat hyviä mahdollisuuksia vetytalouden investoinneille, datakeskuksille ja muulle teolliselle toiminnalle.

Kotkan-Haminan seudulla on vireillä useita akkuteollisuuden investointihankkeita, jotka loisivat toteutuessaan tuhansia työpaikkoja. Niiden etenemistä vaikeuttaa suhdannetilanne ja kiihtyvä valtioneuvostokilpailu. Akkuhankkeita tulisi kuitenkin vauhdittaa kaikilla omissa käsissä olevilla keinoilla. Tärkeää on myös ympäristövaikutusten hallinta ja paikallisen hyväksynnän varmistaminen investoinneille.

Toimenpide-ehdotus

Toteutetaan hallitusohjelmakirjaukset tuulivoiman edistämisestä itäisessä Suomessa selvitysmies Rädyn raportin suositusten mukaisesti. Varmistetaan, että kompensatiolaki aluevalvonnan ja tuulivoimoiden yhteensovittamiseksi etenee vauhdilla.

Huolehditaan itäisen Suomen kilpailukyvästä vihreän siirtymän investoinneissa. Perustetaan alueelle itäisen Suomen erityislähtetiltään johtama investointiryhmiä huolehtimaan hankkeiden sujuvasta etenemisestä, paikallisesta hyväksynnästä ja investointien houkutte- lusta. Kartoitetaan alueen vihreän siirtymän investoinneille soveltuvat paikat ja markkinoidaan niitä teollisille toimijoille kotimaassa ja kansainvälisesti. Esimerkiksi muita maakuntia sujuvampi luvitus auttaisi houkutte- lemaan investointeja itään.

Selvitetään mahdollisuudet vauhdittaa pienydinvoiman käyttöönottoa itäisessä Suomessa yhteistyössä paikallisten energiyhtiöiden ja kaupunkien kanssa.

3

Yhteydet kuntoon digissä, liikenteessä ja matkailussa

- Laajakaistayhteyksillä monipaikkaista työtä
- Parannetaan lentoliikenneyhteyksiä
- Matkailun edistämiseen vahvemmat resurssit

Laajakaistayhteyksillä monipaikkaista työtä

Itäisen Suomen tietoliikenneyhteydet ovat taajamien ja kaupunkien osalta yleisesti ottaen hyvällä tasolla. Kaupunki- ja maaseutualueiden välillä on kuitenkin suuria saavutettavuuseroja. Lisäksi itärajaan ulottuvat alueet ovat jäämässä ilman tehokkainta 5G-verkon nopeutta. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa 40 kilometrin rajakaistaleella sijaitsevia kiinteistöjä on noin 24 000, joista pysyvässä asumiskäytössä noin 11 500 kpl ja vapaa-ajan kiinteistöjä noin 11 600 kpl. Lisäksi liike- ja yritysikiinteistöjä alueella on yli 900 kpl. Taajama-alueiden ulkopuolella on tarve kehittää valokuituyhteyksiä, jotka digitaalisen saavutettavuuden lisäksi parantavat myös puhelinyhteyksien toimivuutta.

Tällä hetkellä Etelä-Karjalassa nopeat tietoliikenneyhteydet (100 Mbit/s) kattavat 61 % kotitalouksista, joista valokuidun osuus 51 %. Vastaavasti Pohjois-Karjalassa nopeat tietoliikenneyhteydet on 66 %:lla kotitalouksista (valokuidun osuus 52 %). Yritysten näkökulmasta nopeat ja saavutettavat tietoliikenneyhteydet tarjoavat mahdollisuudet mm. monipaikkaiseen työhön, lisäävät alueiden pitovoimaa ja on yksi vetovoimatekijöistä yrityksen sijaintikysymyksiä pohdittaessa. Nykytilanteessa esimerkiksi digitaaliset hyvinvointipalvelut eivät tule huonojen yhteyksien vuoksi yhdenvertaisesti kansalaisten saataville.

Valtion laajakaistatukiohjelmalla on edistetty yhteyksiä sellaisilla alueilla, joille niitä ei ole markkinalähtöisesti saatu. Työtä koordinoi Traficom ja LVM. Traficom jakoi uusimmassa valtioneuvoston tukiohjelmassa yhteensä 27 miljoonaa euroa EU:n elpymis- ja tukivälinerahaa (RRF) v. 2022–23. Tukea myönnettiin 40 hankkeelle, joista 3 sijaitsee Etelä- tai Pohjois-Karjalassa. Kyseisten hankkeiden yhteissumma on noin 2,5 miljoonaa euroa. Nämä hankkeet ovat kaikki kuntaosuudeltaan 33 %:in kunnissa. Jaettava kokonaissumma oli 32 miljoonaa euroa, joten resursseja jäi käyttämättä. Laajakaistatuen kuntaosuudet on määritelty laissa niin, että tietyn laskentakaavan mukaan kunnat on jaettu 8 %, 22 % tai 33 % omavastuuosuuksiin. Ne laajakaistatukihankkeet, joissa kuntien omavastuuosuudet ovat olleet pienimpiä, ovat myös useimmiten onnistuneet parhaiten.

Toimenpide-ehdotus

Taataan mahdollisuudet monipaikkaiseen työhön laittamalla laajakaistayhteydet kuntoon.

Toteutetaan 5-vuotinen itäisen Suomen laajakaistatukiohjelma, arvoltaan yhteensä 50 miljoonaa euroa, 10 miljoonaa/vuosi.

Huomioidaan ohjelmassa eritoten rajaseudut ja alueet, joille ei markkinalähtöisesti saada nopeita yhteyksiä. Minimoidaan kuntien omavastuuosuudet kohdennettaessa tukea itään.

Parannetaan lentoliikenneyhteyksiä

Lentoliikenneyhteydet ovat elintärkeitä itäisen Suomen yritysten ja matkailijoiden kansalliselle ja kansainväliselle saavutettavuudelle. Alueeseen on kiinnitettävä erityishuomiota, kun kansallista lentoliikennestrategiaa valmistellaan. Markkinaehtoisen kysynnän lisäksi alueen kaupunkien saavutettavuus edellyttää pandemian jälkeisenä ylimenokautena ostolentoja valtion ja kuntien tukemana.

Lentoyhteyksien parantumisen kannalta keskeistä on markkinaehtoisen kysynnän kasvu vahvistamalla alueen yritystoimintaa, kasvattamalla kansainvälistä matkailua ja lisäämällä kilpailua lentopalveluissa. Sähkölentokoneiden ja skaalautuvien lentopalvelujen ennakoidaan kehittyvän, mutta nekin tarvitsevat markkinaehtoista kysyntää, kehittämispanostuksia sekä riskinottoa.

Maayhteydet Helsinki-Vantaan lentoasemalle nopeutuisivat Savon ja Karjalan ratojen parantamisella sekä pitkällä aikavälillä lentoradan rakentamisella. Savon ja Karjalan ratojen käyttö on jo lisääntynyt, kun niille siirtyi teollisuuden tavaraliikennettä Venäjästä irtikytketymisen seurauksena. Samoin niiden käyttöä kasvattavat vientikuljetukset Hamina-Kotkan satamaan. Savon ja Karjalan radoilla tarvitaan lisää mm. ohituspaikkoja, jotta kasvava liikenne sujuisi ja kuljetus- ja matka-ajat lyhenisivät.

Itäisen Suomen saavutettavuudelle tärkeitä ovat lisäksi tie- ja raideyhteydet poikittaissuunnassa länteen sekä pohjoisen kautta Ruotsiin ja Norjaan. Näillä yhteyksillä on myös merkitystä toiminta- ja huoltovarmuuden kannalta.

Toimenpide-ehdotus

Lentoyhteyksiä parannetaan tiiviisti matkailun edistämistoimien yhteydessä. Lentojen ostopalvelua jatketaan, kunnes markkinaehtoista kysyntää on riittävästi.

Esitetään rahoitusta Savon ja Karjalan ratojen parantamiseen. Vahvistetaan itäisen Suomen tie- ja ratayhteyksiä länteen ja pohjoiseen.

Matkailun edistämiseen vahvemmat resurssit

Viime vuosien kriisit ovat vieneet erityisesti itäisen Suomen matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä ahdinkoon. Venäjän kaupan päättyminen on syönyt rajamaakuntien vientiä ja matkailutuloa, eikä korvaavia markkinoita ole vielä riittävässä määrin löydetty. Aluetta on kyllä markkinoitu, mutta vielä ei ole onnistuttu luomaan riittävän tehokkaita, ulkomaiset matkailijat tavoittavia myyntikanavia. Esimerkiksi järvialueiden hyödyntäminen matkailun edistämässä ja itäisen Suomen markkinoinnissa on vielä alihyödynnetty mahdollisuus.

Sen vuoksi tulisi käynnistää aktiivinen yhteistyö uusien kansainvälisten myyntikanavien kanssa, jotta itäisen Suomen matkailuala olisi jatkossa entistä kilpailukykyisempi ja tavoittaisi paremmin potentiaalisia asiakkaita kohdemaissa.

Tämä edellyttää paitsi itäisen Suomen matkailualan saumatonta yhteistyötä, myös markkinointirahaa uusien kanavien rakentamiseksi. Lisäksi tarvitaan kannusteita, joilla houkutellaan Pohjois-Suomen menestyneitä matkailualan yrityksiä laajentamaan toimintaansa myös itäiseen Suomeen.

Tässä tilanteessa on valitettavaa, että Business Finlandin Visit Finlandille esitetään vuoden 2024 talousarviossa vain vajaan 10 miljoonan euron perusrahoitusta, mikä tarkoittaa käytännössä määrärahojen supistumista noin neljällä miljoonalla eurolla verrattuna vuoteen 2023. Ensivaiheessa Visit Finlandille on myönnettävä välittömästi lisärahoitusta sekä lisäksi lähivuosina vahvistettava matkailun edistämiseen käytettäviä panoksia merkittävästi.

Toimenpide-ehdotus

Myönnetään akuuttina toimenpiteenä Visit Finlandille kevään 2024 kehysriihessä 4 miljoonan euron lisärahoitus. Varmistetaan lähivuosien osalta, että matkailun edistämiseen käytettäviä panoksia lisätään merkittävästi.

Kohdennetaan rahoitus itäisen Suomen matkailun edistämiseen, alueen matkailuketjujen yhtenäisyyden tiivistämiseen, uusien myyntikanavien löytämiseen ja alueen matkailubrändin kirkastamiseen. Tärkeää on tunnistaa uusia alueen vahvuuksiin liittyviä vetonauloja niin kesä- kuin talvikauden matkailuun.

4

Mittelstand-yrittäjyyttä, pilotteja, kokeilukulttuuria

- Mittelstand-kasvun pullonkaulat auki; pilotit käyntiin!
- Itäiseen Suomeen yhteinen elinvoimakeskus yritysten kasvua tukemaan
- Perusopetuksen ”Pohjois-Karjala-projekti”

Mittelstand-kasvun pullonkaulat auki; pilotit käyntiin!

Suomessa on tunnistettu hallitusohjelmaa myöten tarve ns. Mittelstand-kasvuallolle: maakuntien pk-yritykset pitäisi saada vauhditettua laajana rintamana kasvamaan kohti keskisuurta kokoluokkaa eli kasvattamaan työntekijämäärää (≥ 50 hlöä) ja laajentumaan vientiin. Avainasemassa ovat yrittäjävetoiset ja perheomisteiset Mittelstandit, jotka ovat sitoutuneet toimimaan omalla kotiseudullaan läpi vaikeittenkin suhdanteiden. Ne ovat usein paikkakuntiansa isoimpia työllistäjiä, joiden imussa myös alueen pienemmät alihankkijat pääsevät mukaan kasvuun.

Keskeisiä tarvittavia toimenpiteitä ovat mm. omistajanvaihdosten vauhdittaminen ja yritysten jatkuvuuden vahvistaminen sekä rahoituksen saatavuuden varmistaminen. Esimerkiksi Finnveraa koskevan arviointiraportin mukaan sillä olisi mahdollisuus lisätä kohdennettua lisäriskinottoa pk-yritysrahoituksessaan.

Myös osaavan työvoiman ja erityisesti kansainvälisten osaajien saatavuutta pitää parantaa, jotta kasvuhakuisten yritysten laajentuminen ei pysähdy henkilöstön puutteeseen.

Itäinen Suomi hyötyisi monella tapaa siitä, jos edellä mainittuja Mittelstand-kasvun pullonkauloja saataisiin avattua. Esimerkiksi omistajanvaihdosten pato koskee aluetta vakavalla tavalla, koska yrittäjät ovat muuta maata iäkkäämpiä. Lähivuosina itäisessä Suomessa noin 2 000 työnantajayritystä pitäisi saada siirtymään uuden jatkajan vastuulle. Huoli työllisyydestä on iso, sillä omistajanvaihdosvaiheen yrityksissä on nyt 14 000 työpaikkaa eri puolilla Itä-Suomea.

Toimenpide-ehdotus

Tiivistetään korkeakoulujen, oppilaitosten, kaupunkien ja työnantajayritysten yhteistyötä. Luodaan maakuntarajat ylittäviä yhteistyöalustoja, jotka palvelevat liiketoiminnan kasvua ja uudistamista sekä tuovat yhteen yrittäjiä ja mahdollisia jatkajia.

Helpotetaan nuorten työllistymistä ulottamalla yliopistojen harjoittelutuki myös ammattikorkeakouluihin. Houkutellaan kansainvälisiä talenteja tarjoamalla 2 500 euron harjoitteluseteli kaikille itäisen Suomen ulkomaisille opiskelijoille viimeisenä opintovuonna. Lisätään korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä erilaisten työelämäpolkujen selkeyttämiseksi.

Luovutaan EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien henkilöiden saataavuusharkinnasta itäisen Suomen alueella.

Helpotetaan työvoiman saatavuutta kehittämällä valtakunnallisia sähköisiä asiointiprosesseja, jotta esim. ulkomainen työntekijä voi hakea veronumeron ja henkilötunnuksen etukäteen sähköisesti.

Pilotoidaan itäisessä Suomessa Finnveran kasvuyrittäjyyden rahoitusohjelmaa, jolla edistetään pk-sektorin omistajanvaihdoksia ja kansainvälistymistä. Mahdollistetaan Finnveralle tätä varten kohdennettu lisäriskinotto alueen pk-yrityskentässä sekä luotto- ja takaustappiositoumusten tilapäinen korottaminen.

Toteutetaan laaja kaikille avoin jatkajakoulu, joka toimii verkostomaisesti ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyössä. Pilotoidaan oppisopimusten palvelupolkua ja haetaan keinoja hyödyntää oppisopimuksia omistajanvaihdosten työkaluna (ml. koulutuskorvaukset).

Itäiseen Suomeen yhteinen elinvoimakeskus yritysten kasvua tukemaan

Suomessa valmistellaan mittavaa aluehallintouudistusta, jonka yhteydessä ELY-keskukset on tarkoitus korvata elinvoimakeskuksilla. Jo aiempien päätösten mukaisesti työvoima- ja elinkeinopalvelut ovat siirtymässä vuoden 2025 alussa valtakunnallisesta ohjauksesta kuntien ja niiden muodostamien työllisyysalueiden vastuulle.

Työvoima- ja elinkeinopalveluiden hajauttaminen kuntatasolle vaikeuttaa työvoiman liikkuvuutta ja selkeän palvelupolun muodostumista yrityksille. Siksi kannattaisi pilotoida parempaa vaihtoehtoa: koko itäisen Suomen laajuista elinvoimakeskusta, joka toimisi tehokkaana kokonaisuutena yli kunta- ja aluerajojen.

Pilotin keskiössä on yritysten polttavan osaajapulan ratkaiseminen. Siksi osaamis- ja koulutuspalveluiden (rekry-, täsmä- ja kotoutumiskoulutus) hankinnat toteutettaisiin työllisyysalueiden sijaan yhteisen elinvoimakeskuksen toimesta. Koulutuspalveluiden rinnalla elinvoimakeskus tarjoaisi yrityksille myös rahoitus- ja kehittämisspalveluja sekä vienninedistämisen palveluita.

Toimenpide-ehdotus

Osallistutaan aluehallintouudistuksen valmisteluun itäisen Suomen pilotilla, jossa julkisen hallinnon yrityspalvelut – lukuun ottamatta paikallisia alkuvaiheen palveluita – tarjotaan hajautetun kuntamallin sijaan keskitetysti koko itäisen Suomen kattavan elinvoimakeskuksen toimesta, varmistaen samalla elinvoimapolveluiden maakunnallinen ja paikallinen saatavuus.

Pilotin keskiössä ovat myös koulutus- ja osaamis- palvelut, jotka auttavat yrityksiä rekrytoimaan sekä hankkimaan täsmäosaamista. Hyödynnetään niitä koskevissa palveluhankinnoissa yksityisten ja julkisten toimijoiden kumppanuuksia.

Perusopetuksen ”Pohjois-Karjala-projekti”

Peruskoulu luo välttämättömän perustan sille, että lapset ja nuoret pärjäävät myöhemmin työelämässä. Laadukas peruskoulu on edellytys myös sille, että yritykset saavat osaavaa työvoimaa.

Peruskoulun oppimistulokset ovat olleet pitkään laskusuunnassa koko Suomessa. Nyt joka viides nuori jää alle minimitason lukutaidossa ja matematiikassa. Itä-Suomi pärjää muuta maata heikommin kaikilla PISA-tutkimuksen arviointialueilla (lukutaito, matematiikka, luonnontieteet).

EK on pitkään ajanut peruskouluun ns. perustaitojen osaamistakuuta. Sillä varmistettaisiin, että jokainen peruskoulun päättävä nuori osaisi sujuvasti lukea, kirjoittaa ja laskea. Osaamistakuuta on tärkeää saada eteenpäin nyt kun Suomessa on herätty koulujärjestelmän uudistustarpeisiin.

Käynnistetään koko itäisen Suomen kattava perusopetuksen ”Pohjois-Karjala-projekti”. Sen tavoitteena on löytää keinot, joilla jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle taataan riittävät perustaidot luku- ja kirjoitustaidossa ja matematiikassa. Projektissa haetaan käytännön kokemuksia eri oppimismenetelmien tehokkuudesta, tukiopetuksen käytännöistä sekä uusista oppimisteknologioista. Näin etsitään ratkaisuja myös harvaan asuttujen seutujen haasteisiin, kun eri kuntien oppilaat ovat nyt epätasa-arvoisessa asemassa käytettävissä olevien koulutuspanostusten ja oppimisen tuen suhteen.

Toimenpide-ehdotus

Toteutetaan koko itäistä Suomea koskeva koulutus-kokeilu, perusopetuksen ”Pohjois-Karjala-projekti” kattaen kaikki kuusi maakuntaa. EK:n perustaitojen osaamistakuun mukaisesti siinä haetaan keinot siihen, että jokainen peruskoulun päättävä nuori osaisi sujuvasti lukea, kirjoittaa ja laskea.

Kyseessä on valtakunnallinen kokeilu, jonka tulokset hyödynnetään Suomen koulutusjärjestelmän kehittämisessä. Osapuolia ovat opettajankoulutus, Opetushallitus sekä alueen kunnat ja koulut. Lisäksi mukaan kytketään tutkijoita esim. tohtorikoulutuksen pilotin kautta. Kokeilulle varataan riittävät taloudelliset resurssit.

Eteneminen

Eteneminen

2024

2025

2026–2030

H1/2024

- Esitykset kehysriiheen; päätös itäisen Suomen erityislähettiläästä, uusia rahoituspäätöksiä väyläviraston investointiohjelman ratahankkeista, lisärahoitus Visit Finlandille.
- Erityislähettiläs aloittaa työnsä.
- Käynnistetään uusien EU-rahoitusmahdollisuuksien selvitys; mukaan lukien yhteistyö unionin itäraja-alueiden kanssa. Kohdennetaan EU:n nykyisen rahoituskauden käyttämättömiä varoja itäiseen Suomeen.

H2/2024

- Käynnistetään (erityislähettilään johtama) investointinyrkki varmistamaan teollisten investointien eteneminen sekä vauhdittamaan hankkeiden luvitusta ja houkuttelemaan uusia investointeja. Konkreettiset sähkönkulutus- ja tuotantohankkeet luovat perusteet myös kantaverkon kehittämiselle alueella.
- Mittelstand-pilottien valmistelu.
- Esitys uudesta EU-rahoitusmekanismista unionin itäisille ulkoraja-alueille.

- Mittelstand-kasvua tukevat pilotit liikkeelle; saatavuusharkinnasta luopuminen, harjoitteluraha ulkomaisille opiskelijoille, sähköisen viranomaisasioinnin kehityshanke, jatkajakoulupilotit sekä Finnveran riskinottomahdollisuuksien lisääminen pk-rahoituksessa (kasvurahoituspilotti).
- Itäiseen Suomeen yhteinen elinvoimakeskus yritysten kasvua tukemaan.
- Fingridin kantaverkon vahvistamista koskevan kehittämissuunnitelman päivittäminen.
- Käynnistetään 5-vuotinen laajakaistatukiohjelma.
- Päätetään lentoyhteyksien jatkamisesta ostopalveluna.
- Perusopetuksen ”Pohjois-Karjala-projekti” valmisteluun.

- Otetaan käyttöön EU-rahoitusmekanismi, jolla vahvistetaan unionin itäisten ulkoraja-alueiden elinvoimaa ja turvallisuutta.
- Jatketaan lentoyhteyksiä ostopalveluna, kunnes markkinaehtoista kysyntää on riittävästi.
- Varmistetaan kokonaisturvallisuuteen luodun verkostomallin pysyvyys.
- Valtioneuvosto arvioi erityislähettilään onnistumista tehtävässään.

Toimenpiteiden kustannukset ovat arviolta 100–120 miljoonaa euroa vuodessa.

Kustannuksia katetaan osittain EU:sta saatavalla lisärahoituksella ja esimerkiksi kantaverkon vahvistamista rahoitetaan Fingridin keräämillä siirtotariffeilla.

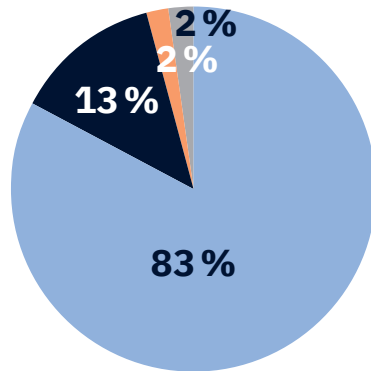
Toimenpiteiden taloushyödyt toteutuvat yritystoiminnan kasvun, investointien ja työllisyyden myötä (ks. sivu 31)

Yritykset mukana talkoissa

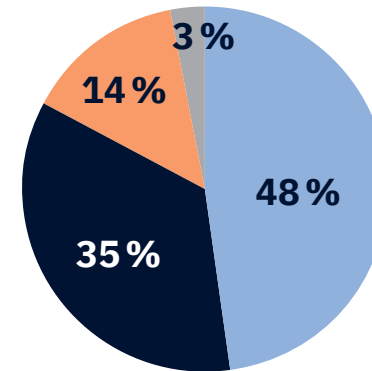
Yli kolmannes itäisen Suomen yrityksistä ennakoii taloudellisen aktiviteetin merkittävää kasvua, jos EK:n esittämät toimenpiteet toteutuvat

Kuinka sitoutunut yrityksesi on tällä hetkellä omaan kotipaikkakuntaan?

- Yrityksemme on vahvasti sitoutunut toimimaan nykyisellä alueella.
- Yrityksemme on melko sitoutunut toimimaan nykyisellä alueella.
- Harkitsemme ennemminkin alueelta pois siirtymistä - osittain tai kokonaan.
- En osaa sanoa tai ei koske meitä.

Miten EK:n esittämien toimenpiteiden toteutus vaikuttaisi yrityksesi toimintaan itäisessä Suomessa?

- Vahvistaisi merkittävästi todennäköisyyttä, että yritystoiminta voi jatkua ainakin nykyisellään.
- Vahvistaisi merkittävästi todennäköisyyttä sille, että myös laajennamme toimintaa esimerkiksi työllisyyden tai investointien muodossa.
- Ei merkittävää vaikutusta.
- En osaa sanoa.

EK:N TOIMENPIDEOHJELMA:

Itäisestä Suomesta erityistalousalue

Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Kainuu, Kymenlaakso, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo

- 1** EU:sta vipua elinvoimaan, turvallisuutta vahvistaen
- 2** Investoinnit energiaan ja vihreään siirtymään
- 3** Yhteydet kuntoon digissä, liikenteessä ja matkailussa
- 4** Mittelstand-yrittäjyyttä, pilotteja, kokeilukulttuuria

Itäiselle Suomelle erityislähettiläs – valtuudet johtaa kokonaisuutta

Maakuntien ja kuntien
toimet yli aluerajojen

Hallituksen kansalliset päätökset
ja EU-vaikuttaminen

Julkisen ja yksityisen
sektorin yhteistyö

Kaiken perustana yhdessä tekeminen – synergiat yli maakuntarajojen!

Lisätiedot:

Johtava asiantuntija
Jari Huovinen
Puh. 040 861 4582
jari.huovinen@ek.fi

Julkaisu verkossa:

www.ek.fi/itainensuomi

Maaliskuu 2024

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10)
00131 Helsinki
Puh. 09 420 20
ek@ek.fi • www.ek.fi
X: @Elinkeinoelama